

„Brazíliában nincs zenei előítélet”

Szentpáli Roland historikus hangszerekről, örömmenélésről, komponálásról

Latin-Amerika legnagyobb klasszikus zenei eseményén, a Campos do Jordão Nemzetközi Téli fesztiválon rangos európai vendégprofesszorok fordulnak meg rendszeresen. Idén a Brazil Kulturális Minisztérium választása a Pro Art Quartet tagjaira és meghívott vendégeire esett, azaz Szentpáli Rolandra, Gyivicsan Györgyre, Tóth Lászlóra, Bostjan Lipovsekre, Romhányi Áronra és Borsodi Lászlóra. A rézfúvós művészek kurzusokat tartottak a helyi tehetségeknek, s emellett hatalmas sikerű koncertet adtak, amelyen Szentpáli Roland és Romhányi Áron kompozíciói is felhangzottak. A háromhetes dél-amerikai vendégszereplés kapcsán Szentpáli Roland és Tóth László mesélt élményeiről, tapasztalatairól. A tubaművész, zeneszerző Szentpáli már másodszor tért vissza a brazíliai rendezvényre.

I Először 2010-ben Ön képviselhette Latin-Amerika legnagyobb klasszikus zenei eseményén Magyarországot. Hogyan került sor erre a meghívásra?

– Brazíliában először egy „Festival Virtuosi” nevű rendezvénysorozaton játszottam Recife-ben. Onnan jött ez a Campos do Jordão-i meghívás, ami sorsdöntő volt, előtte ugyanis soha nem voltam Dél-Amerikában. Azóta viszont már többször is jártam az országban, sőt, épp most szervezik a dél-amerikai szóló turnémat 2013-ra Venezuela, Costa Rica, Columbia, Argentína, Chile állomásokkal.

I Az Ön ötlete volt, hogy a Pro Art Quartettel induljon útra idén, s barokk mellett kortárs műveket, a szerzeményeit is játszották. Milyen a brazil közönség viszonya a kortárs zenével? Említette, hogy Ligetire ugyanolyan nyitottak, mint Mozarthra...

– Alapvetően szerintem azért fogadják be Brazíliában a kortárs – vagy bármilyen – zenét könnyebben, mert nincs előítéletük. A

klasszikus zene nem tartozik szervesen a kultúrájukhoz, de nem is zárkóznak el tőle. Egyszerűen nyitottak és alapvetően ez egy jó hozzáállás.

I Milyennek tartja a fúvós zenei kultúrát a dél-amerikai kontinensen, s az ottani zenekari életet?

– Egész Dél-Amerikában a fúvós kultúra igen gazdag. Nyilván nem olyan jó az iskola mint nálunk, Magyarországon, de nagyon sok a fúvószenekar és ez elég nagy felületet ad ahhoz, hogy fiatalok olyan közösségbe kerüljenek ahol hangszereken játszhatnak. Sokszor csak úgy összeállnak Bandinha (Bandzsinnya)-zni a zenészek. Ha az emberek örömeiket lelik a hangszereken való játékban, az bőven elég, sokszor éppen ez hal ki a „profi” zenészekből. Szimfonikus zenekarok is vannak, nyilván nem olyan átlagszínvonalon, mint Európában, de a top együttesek, mint például a Sao Paulo State Symphony Orchestra, bármilyen színpadon megállja a helyét.

I Tubásokat tanított. Miben nyújtottak más teljesítményt, mint az európai hallgatók?

– A növendékek rendkívül motiváltak, nem úgy, mint általában Európában. Sajnos ezen a téren alulmaradunk Ázsiával szemben is, pedig a klasszikus zene Európában gyökeresedik. Nehéz időket élünk és sajnos a politika mindig a kultúrára szánt pénzt rövidíti meg, merthogy kultúra nélkül lehet élni...de minek? És ahol a kultúra hanyatlik ott az erkölcs is hanyatlik... Ez így összességében nem túl jó alap a következő generációknak.

I Miben volt érdekes és különleges az az anyag, amelyet a kurzusra összeállított?

– 2010-ben szólistaként játszottam zenekarral a camposi fesztiválon és a programsorozat végén azt mondták, szeretnék, ha jövőre is mennék, szabad kezét adnak, bármit csinálhatok, játszhatok. Az én új „hőbortom”: a historikus hangszerek. Itthon szerencsére egyre intenzívebb ez az irányvonal, egyre több muzsikusk veszi a fáradságot és tanul meg a modern hangszere mellett a historikus változatán is játszani, és elsajátítja a korhű játékmódot. Azt gondolom, ez nagyon fontos, s lehet, hogy nem lesz igazam, de előbb utóbb minden zenekar erre fog – és kell is –, hogy törekedjen. Mélyrézfúvósként

ezen a téren van behozni valónk... A mai napig Mendelssohn V. szimfóniáját szerpent helyett vagy éppen a Fantasztikus szimfóniát ophicleide helyett tubán játszunk, ami olyan, mintha a hárfá szólamot zongorán játszanánk. De mondhatnám, hogy Erkel operái mind-mind ophicleidre és nem tubára lettek írva. Először Magyarországon a Debreceni Filharmonikus Zenekarral játszottunk Erkel a megfelelő hangszereken Kocsár Balázssal, mint ahogy Mendelssohnt is szerpenttel adtuk elő Vashegyi Györggyel, de legutóbb Faust elkárhozását mutattuk be Weimarban az NFZ-vel Kocsis Zoltan vezényletével. Ezek szerintem fontos dolgok. Ezt a törekvést szerettem volna Brazíliában megmutatni és ebből az apropóból megalakult a Pro Art Quartet. A tagok mindegyike játszik modern és historikus hangszereken is. Kézenfekvő lehetőség volt erre építeni a műsorunkat, úgyhogy az első féléldőben kizárólag reneszánsz és barokk darabokat adtunk elő korhű hangszereken. Ehhez Borsodi Lászlót hívtuk meg, mint specialistát, aki a barokk trombita és különféle cinkék Európa-szerte elismert, keresett művésze és akitől jómagam is a legtöbb inspirációt kaptam. A második féléldőben kontrasztként Romhányi Áron frenetikus jazz zongoristával játszottunk kortárs, improvizációra is építő, általa és általam komponált darabokat.

I Mi motiválta, hogy komponálni kezdjen?

– A zeneszerzésre engem az 1980/90-es évek szituációja inspirált. Amikor elkezdtem 12 éves koromban zenével foglalkozni, akkor még nem volt fénymásoló, cd, internet, stb. Előtte a határ zárva volt, s az itthon elérhető kottákat mindenki féltve őrizte. Mi viszont szerettünk volna rézfúvós kvintettezni a zeneiskolában, de nyilván a tanárok nem adtak oda nekünk olyan darabokat, amelyekre vágytunk. Elővettem a műsorújságot, kikerestem, hogy mikor játszik a Budapest Rézfúvós Kvintett, majd felvettem orsós magnóval és leírtam hallásból. Így volt kottánk anno Mouret Rondójából vagy éppen Bach C-dúr toccata és fűgájából. Szerettük volna mi Malcolm Arnold darabját is játszani, de lehetetlen volt hozzájutni...Úgyhogy azt mondtam, hogy akkor majd én írok valami modernet... Így kezdődött és aztán megtetszett a dolog. Konzis koromban a könyvtárban „laktam”, bújtam a partitúrákat és hallgattam a felvételeket,

Tóth László

ez segített megtanulni hangszerelni. A tuba is nagyon sokat segített. Viccesen hangzik, de így van. 16 évesen, miután megnyertem az országos középiskolai tubaversenyt, lehetőségem kaptam, hogy a Pesti Bartók Konzervatórium zenekarával, az „ifjú szólisták” koncertjén, a Zeneakadémia nagytermében fellépjek. Egyetlen darab zenekari anyaga volt elérhető akkor, Vaughan Williams Tubaversenye. Mindenki azt játszotta. Én nem akartam. Mondtam, hogy inkább írnék egyet. Néhány hetem volt rá, hogy elkészüljek, s hogy szétírjam a szólamokat. Meglett, bemutattuk és tetszett a közönségnek. És aztán innen jött felkérés egy zenekari darabra az igazgatótól, Szabó Tibortól, majd

Szentpáli Roland

egy Klarinét kettősverseny, egy szaxofon kvartett verseny, majd Hollerung Gábornak egy Magnificat. Azután leszerződtem egy svájci kiadóhoz, az Editions BIM-hez és azóta többnyire külföldre komponálok, de Tarkövi Gábor játszotta az MR Szimfonikusokkal a trombitaversenyemet 2 éve, a Zeneakadémián, idén pedig Varga Gábor ugyanezzel az együttesel a Klarinétversenyemet.

■ Úgy tudom, most szünet-szakadatlan járja a világot.

– A Debreceni Filharmonikus Zenekar tubása vagyok, de most a Hongkong Filharmonikus Zenekarhoz szerződtem erre a

szezonra. Edo de Waart a vezető karmester, de a szezonban többek között Vladimir Ashkenazy, Frank Peter Zimmermann, Gil Shaham és Gennagyij Rozsgyesztvenszkij is tiszteletét teszi itt. Tanítok a Hongkong Academy of Performing Arts-on és egy másik egyetemen is. Emellett lesz néhány mesterkurzusom és koncertem, majd áprilisban egy amerikai, májusban pedig egy japán szólótorném. Júliusban azután újra Brazília következik és egy toscanai kurzus, majd augusztusban Dél-Koreában zsűrizek egy nemzetközi versenyen. Szeptembertől leszek újra otthon.

■ Számos fesztiválon, együttesnél megfordult az utóbbi időben. Milyen távolról nézve a hazai zenei élet?

– Szeretem Magyarországot és nem jó látni, hogy a zenész életpálya hogyan veszíti el otthon a respektjét, más országokhoz képest. Hogy a muzikusok túl vannak hajtva, alul vannak fizetve, nem tudnak eleget gyakorolni ahhoz, hogy a karmesterek elégedettek legyenek, mert ezer más dolgot kell csinálniuk ahhoz, hogy megéljenek. Így azután feszeng mindenki, a közönség pedig megérzi ezt, végül senki sem boldog. Nagyszerű zenészek ülnek otthon minden zenekarban, csak legtöbbször a körülmények nem adottak ahhoz, hogy minőségi munka folyjon... Ez az, amiben úgy általában a világ előttünk jár...

R. Zs.

„A tiszta játék, meg a helyes ritmus ott is ugyanaz”

A Nemzeti Filharmonikusok szólamvezetője, Tóth László két teremmel Pinchas Zukerman mellett tanított, és sok tapasztalattal gazdagodott a dél-amerikai, háromhetes kurzus során.

„A dél-amerikai muzikusok nagyon másképp állnak a zenéhez, mégis sokkal könnyebb nekik megtanítani a megfelelő játékmódot, stílust – meséli –, mint egy kínai vagy japán növendéknek. Hiszen mégiscsak portugál gyökereik vannak, így sokkal európaibb a hozzáállásuk. Emellett azonban saját latin hagyományokkal is rendelkeznek, ami nagyon különbözik a mi szokásainktól. Meglepő volt, hogy milyen óriási alázattal állnak a zenéhez. Tényleg a fű alól bújnak ott élő a tehetségek. A kurzus alatt előfordult, hogy beállított egy gördeszkás, pizzafutárnak tűnő, kicsit koszos fiú, szakadt farmerben, baseball-sapkában, s előadott egy Corelli-szonátát úgy, hogy tátva maradt a szánc. Kiderült, a Sao Paoló-i zenekar tagja, s elképesztő volt a játéka, a stílusismerete. Dél-

Amerikában nagyon akarnak tanulni a zenészek, rendkívül szorgalmasak és kiváló adottságaik vannak. Nem terheli őket az a mindennapi teher, ami nálunk Európában szinte mindenhol megfigyelhető. Teljesen mások a mindennapi gondjaik. Felszabadultan élnek, a nagy nyomor ellenére. Tisztában vannak a tudásukkal, ezért reggel 6-tól éjjel 12-ig képesek gyakorolni. A kurzus során megtettem azt is, hogy egyik napról a másikra adtam fel nagyon nehéz darabokat, mert kíváncsi voltam, hogy mennyi energiát tudnak, akarnak belefektetni ebbe. Teljesen megdöbbenem, hogy másnapra 80%-os állapotba hozták, miközben ezzel hónapokat lehet dolgozni.. S bár rengeteget dolgoztak a kurzuson, esténként még muzsikáltak is együtt... Együtt tanítottam egy hétig a Sao Paoló-iak trombita professzorával, sokat jártunk egymás óráira. Sokat kérdeztünk egymás véleményét, segítettük a másikat, s így remek dolgok születtek. Érdekes volt, hogy ő inkább erős amerikai vonalat képvisel, én pedig európaikat, sok ponton volt különbség, de vala-

hogy összeérték a dolgok. A tiszta játék, meg a helyes ritmus ott is ugyanaz. Érdekes volt látni, hogy hogyan nyúlnak ők és én egy-egy problémához. Három hét alatt óriási eredményt lehetett elérni, s elindítani a megfelelő úton a növendékeket. Bizony, a gyakorló zenészek is beültek tanulni. Egyet azonban ne felejtünk el, ez Brazília. Majdnem mindent tökéletesen tudnak, de csak majdnem. De ezzel ők maguk is tisztában vannak. Mi barokk játékmódot is oktattunk nekik, historikus előadásmódot, s meglepő volt az eredmény. Az együttesek egyébként ugyanúgy működnek, ahogy bárhol máshol a világon. Nincs nagy különbség. Szinte a teljes vonósgárda orosz, a fúvósok dél-amerikaiak, amerikaiak. A kurzuson egyébként más magyar rajtunk kívül nem volt, s a következő szezonra is – egyetlen európaiként – csak mi kaptunk meghívást. Jövőre folytatjuk a barokk tanítást is.. Jövőre Bellon francia zeneszerző darabjait fogjuk eljátszani, romantikus stílusban tanítunk, eredeti instrumentumokon...